

PROBLEMES I MES PROBLEMES

Els primers testimonis de protesta per les condicions urbanístiques del barri són ja de 1974. En una instància datada el 16 de setembre i enviada al Ministeri de l'Habitatge, el president de l'Associació de Veïns Campoamor resumia així "la problemàtica, deficiències y malestar de nuestro barrio, nuestras viviendas y los ciudadanos que hemos venido a ocupar este Polígono Gornal, tan ansiado y deseado":

"En relación con el Polígono, la situación es bastante desesperante, debido a que el mismo no está en condiciones de ser ocupado. Esto es: se han construido bloques, se han terminado y como hemos indicado, mal, los pisos, y han efectuado los contratos de compraventa y han entregado las llaves de los pisos para ser ocupados. El resultado es catastrófico: una cloaca que abierta atraviesa el barrio con grave peligro para los ciudadanos, en especial niños y ancianos; como lo prueba el hecho de que en estos pocos meses, dos niños han caído en la cloaca abierta con grave peligro de perder la vida.- Los camiones de la obras, destrozan las calles que no vuelven a ser reparadas.- Montones de tierra y escombros de las obras invaden las aceras.- La seguridad es nula entre zanjas abiertas; hoyos con agua putrefacta; barrizales en los días de lluvia; camiones pesados; ruidos espantosos, etc."

La premsa d'octubre recull àmpliament aquestes i altres deficiències denunciades pels veïns: la manca de mobiliari a la cuina, les fallades a les canonades, la presència d'exclètxes als edificis, la manca de transport o l'estat lamentable de les zones verdes (Mundo Diario, 16-10-1974 i 8-11-1974; El Noticiero Universal, 19-10-1974; La Hoja del Lunes, 21-10-1974).

L'arquitecte A. Pineda envià un informe al delegat de l'Institut Nacional de l'Habitatge (26-10-1974) en què analitzava cadascuna de les queixes formulades pels veïns. A la denúncia de la manca de cuina, escalfadors i armaris responia dient

que cap d'aquests elements no figuraven en el projecte. Respecte a la no instal·lació d'antenes de televisió, que els veïns denunciaven tot dient que "por cuya causa todos los ocupantes de estas viviendas estamos privados de este elemento primordial de nuestra vida, desde el punto de vida de información como culturalmente", l'arquitecte afirmava que n'hi havia de col·lectives, que funcionarien en contractar la llum. Sobre les queixes referents a la fontaneria i al clavegueram a cel obert, donava la raó als veïns, però assegurava que ambdues qüestions estaven en vies de solució.

Durant l'any 1975 es repeteixen les reclamacions: problemes amb la xarxa de col·lectors (Solidaridad Nacional, 28-2), manca de serveis de neteja i sol·licitud perquè s'instal·li un pas elevat sobre la via (La Vanguardia, 16-7), deficiències en l'enllumenat i vigilància nul·la de la policia municipal (Diario de Barcelona, 12-10). El 1977, quan ja el barri estava força poblat, hi hagué de nou una explosió de queixes per la situació del polígon: l'única escola d'EGB sols té 640 places, i s'han habilitat alguns barracons per donar cabuda a 200 nens més; no hi ha botigues, però s'anuncia que el ministeri de Comerç obrirà un supermercat (que no va instal·lar-se mai); el consultori mèdic del SOE més proper està a l'altre costat de la via, a Campoamor; no hi ha cabines telefòniques... (La Vanguardia, 15-3; TeleExprés, 30-3; Mundo Diario, 10-4; El Noticiero Universal, 16-5; Solidaridad Nacional, 3-8). El mateix 1977, els presidents dels blocs 24, 25, 42, 47 i 48 enviaren una carta (10-2-1977) al governador civil denunciant les condicions d'insalubritat de les cases de l'antiga prolongació de Campoamor-Finestrelles: rates, gossos rodamóns, falta de clavegueres, escombraries acumulades, perill d'inundacions i possibilitat que les cases deshabitades serveixin de refugi als malfactors, entre altres moltes coses. Els firmants acaben la carta tot dient:

"Además de todo esto y por último, deseamos hacer notar el lamentable aspecto que ofrecen al estar en el corazón de un polígono que tan bién está quedando y del que tan satisfechos nos sentimos."

Tots aquests problemes estigueren constantment presents als relats dels participants en el taller; els records de l'arribada al barri estan indissolublement lligats a l'estat caòtic que aquest presentava:

"... las calles, no podías salir porque si llovía ibas de barro al piso hasta las rodillas, porque no estaban arregladas; no había panaderías, no había tiendas, tenías que pasar a Bellvitge (...); primero nos dijeron

que teníamos el agua, no la teníamos tampoco en el piso. Yo vivo en un quinto... Subí agua de abajo, que nos daban los paletas (...) se pasó mal.”

“Yo me acuerdo también de eso de las lluvias. Era la época del mes de abril y cuando llovía aquí el barrizal era impresionante; venían los chavales con las botas, metidos en los charcos (...) Y yo me acuerdo de ir muchas veces a por el pan a Bellvitge, eso sí y aquí no había nada, nada, nada de tiendas.”

“... pero el aspecto de suciedad si que me llamó la atención, sobre todo en aquel... en el año 78 que todavía los bloques pequeños estos estaban sin construir, todo eso estaba lleno de tierra, faltaban cosas por asfaltar, no había cabinas telefónicas... O sea, la primera impresión era... de... un gran... no sé, de necesidades, muy deficitarios de todo (...) no había prácticamente ni una tienda, tenías que irte para todo a comprar fuera. Entonces era una sensación como de... de un sitio que venías aquí a dormir y ya está.”

L'Administració era, i és vista encara, com la culpable de la lamentable urbanització del polígon i la falta absoluta de serveis. Si bé als veïns no els manca gran part de raó, hom pot trobar una sèrie de proves, si més no formals, de la preocupació de l'Ajuntament per aquesta situació i de les successives peticions que realitzà al Ministeri de l'Habitatge com a organisme responsable de la construcció del barri.

El 27 de desembre de 1973, a l'acta d'una reunió entre representants del Ministeri i del Consistori, aquest s'oposava a la proposta ministerial de remodelació del polígon perquè s'allunyava “de las dotaciones previstas, acelerándose únicamente la construcción de viviendas”, i fins i tot es parla de “humanizar el sector con la posible creación de una Plaza Mayor que sirviera de centro de reunión, con posibilidades de actuaciones públicas”.

El 16 d'octubre de 1974, el ple de l'Ajuntament aprovà una moció, per reclamar a la Gerencia de Urbanización la remodelació del “Plan parcial del polígon Gornal”, però el Ministeri, el novembre del mateix any, no aprovà les peticions municipals, argüint una sèrie de problemes “legales, económicos y sociales” que es derivarien de la reducció del nombre d'habitatges: les dificultats

pel fet de no destinar els terrenys a l'ús per al qual foren expropiats i l'alt cost de les inversions realitzades per l'Institut Nacional de l'Habitatge (INV) en la compra de terrenys que ara serien emprats en la remodelació. El Ministeri suggeria que l'Ajuntament adquirís els solars a preu de cost i reemborsés a l'INV les inversions efectuades, resolgués el problema del barraquisme i es fes càrrec dels nous vials i de les obres d'urbanització pertinents.

En una reunió mantinguda entre ambdues administracions el febrer de 1975, s'analitzaren els problemes del barri; entre els més destacats figuren els de sanejament i les escoles, i es parlà també de guarderies, un centre d'ancians i un centre social. En el text de l'acta s'afirma que "existe convenio entre el Ministerio de la Vivienda y gobernación para resolver estas cuestiones."

Així mateix, el desembre de 1975 i el juny de 1976, el ple de l'Ajuntament aprovava reiteradament l'acord de sol·licitar als diferents organismes del Ministeri de l'Habitatge que "antes de la ocupación total del Polígono Gornal se dote de los equipamientos adecuados a la población que sobre el mismo debe asentarse." Durant el 1975 i el 1976, hom pot trobar també diversos oficis municipals reclamant la cessió de locals per a la parròquia, el Club Atlético Hospitalet i una expenedoría de tabac.

Per algú, la causa de tot aquest desgavell fou la urgència amb què es lliuraren els habitatges, la pressió que exercien els diversos col·lectius de futurs habitants i alhora la situació política del país durant tot el procés de construcció i adjudicació, que acabà trencant els canals de relació establerts entre l'Ajuntament i el Ministeri:

"Luego vino la transición política y problemas que habían quedado colgados en la época de puesta en marcha del polígono, pero que se reivindicaban con fuerza, después se asumían de una forma más suave, se aceptaba que tenía que haber un proceso natural."

"Fue forzada la entrega de las viviendas, un poco por el plan de reivindicación que había. No tenía que haberse puesto en marcha cuando se puso."

"De hecho, estaban definidas las necesidades del polígono y de hecho, entonces el Ayuntamiento se apoyó en las declaraciones del Ministerio de la Vivienda, en el sentido de que todos los equipamien-

tos que se pusieran en el barrio tenían que ser a cuenta de los distintos... de la administración. Bueno, con el proceso político esto se dejó de lado y de hecho no se ha materializado.”

La realitat és de tots ben coneguda i els veïns patiren les conseqüències d'un procés d'urbanització descontrolat i d'una manca de serveis total.

LES DIFICULTATS UNEIXEN. PRIMERES ENTITATS

“Todas las cosas, yo me parece, que se han hecho en este barrio han sido a través de manifestaciones. Vamos a ver, si empezamos, manifestaciones para la farmacia, manifestaciones para que tenga un local para la Asociación de Vecinos, manifestaciones para la escuela de adultos, manifestaciones para la sanidad, manifestaciones para los ancianos... Para todo se ha tenido que hacer manifestaciones aquí, para todo.”

Entre els membres del taller ha existit en general una consciència clara que si al barri s'havien aconseguit algunes coses -poques- sempre havia estat gràcies a la lluita dels veïns. Algú deia que semblava el Vietnam... sempre amb combats. De fet, però, resultava difícil per a la majoria recordar detalls concrets d'aquestes mobilitzacions... Allò que evidentment no s'oblidava eren els motius: les escoles, la farmàcia, el pas per a la via del tren, la sanitat... Però s'havien fet tantes manifestacions que era difícil recordar-ne alguna en concret.

Podríem afirmar que uns quants problemes polaritzaren l'atenció dels veïns durant un temps: l'agost de 1979 un tren va atropellar un nen del Gornal, i la premsa relatà com els veïns presents a l'enterrament reclamaren una millora de les comunicacions del districte i el descens de la velocitat dels combois en passar pel barri (Mundo Diario, 31-8-1979; Diario de Barcelona, 1-9-1979). La primera petició per obtenir la farmàcia es va fer el desembre de 1976 a través de la Vocalia de Sanitat de l'Associació de Veïns; el juliol de 1979 s'anunciava a la premsa la seva propera obertura (El Periódico, 13-7-1979), però al butlletí núm. 0 de l'Associació (octubre de 1979) es queixaven que encara no fos oberta.